

Milieubeleidsvereenkomst afgedankte elektrische en elektronische apparatuur Evaluatierapport 2018-2019

////////////////////////////////////
Auteur: Tom Van Troyen
Versie: 10 september 2020
Afdeling: Afval- en materialenbeheer
Team: Productketens
Contactpersoon: Tom Van Troyen, 015 284 263, tom.van.troyen@ovam.be
////////////////////////////////////

Situatieschets

criterium	Situatie	Inschatting	Toelichting
Looptijd MBO	28.05.2016 – 27.05.2021	☺	De MBO is van kracht.
- Brussel	– 15.10.2018 tot 15.10.2023	☹	Geen intergewestelijke afstemming qua timing. In Wallonië is al gedurende meerdere jaren onduidelijkheid over een nieuwe MBO.
- Wallonië	– Geen lopende MBO.		
Inzameling	Zowel het aantal ingezamelde stuks als het ingezamelde gewicht door Recupel blijft jaarlijks toenemen.	☹	De inzameldoelstelling van 45% voor 2018 werd behaald. De EU-doelstelling van 65% vanaf 2019 werd niet behaald.
Verwerking	Verwerkingsdoelstellingen worden voor zo goed als alle fracties gehaald door Recupel contractanten.	☺	Voor enkele beperkte deelstromen (kunststof van gasontladingslampen, prof. KV) is het halen van de doelstellingen een probleem.
Financiën	– Balanstotaal: € 163.001.328 – Totale kosten: € 28.199.342	☺	Er zijn te grote financiële reserves opgebouwd. De afbouw hiervan zit wel op schema.
Samenwerking gemeenten	Recupel heeft een overeenkomst met de recyclageparken voor de vergoeding van de kosten.	☺	De vergoeding van de kosten is gebaseerd op het ministerieel besluit van 18 juli 2005. De samenwerking verloopt goed.

1 Achtergrondinformatie

1.1 AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

- AEEA: afgedankte elektrische en elektronische apparatuur
- MBO: milieubeleidsovereenkomst
- VLAREMA: Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen.
- HG & RE: hergebruik en recyclage
- NT: Nuttige toepassing
- PV: Proces verbaal
- VVV: Verslag van vaststelling
- Erkend Recupel Recycler: inzamelaars en verwerkers die een overeenkomst met Recupel hebben ondertekend. De inzameling gebeurt met zorg, om verder hergebruik of depollutie niet in het gedrang te brengen en ze geven hun AEEA af aan erkende Recupel Recyclers (verwerkers). De inzamelaars en verwerkers rapporteren aan Recupel in plaats van in BeWeee.

De verschillende Recupel-deelsectoren:

- AV: Huishoudelijke en professionele audio-video apparaten
- BW-Rec: Grote huishoudelijke apparaten, professioneel groot en klein witgoed en automaten
- ET & Garden: Huishoudelijke en professionele elektrische (tuin)gereedschappen
- ICT: Informatica-, telecommunicatie - en kantoorapparaten, professionele ICT-apparaten en automaten
- LightRec: Verlichtingsapparatuur en gasontladingslampen
- MeLaRec: Medische hulpmiddelen, laboratoriumapparatuur, sporttoestellen, thermostaten, test- en meetapparatuur
- SDA: Kleine huishoudelijke toestellen

Inzamelfracties:

- GW: Groot wit toestellen
- KV: Koel- en vriestoestellen
- LMP: lampen
- OVE: Overige apparaten
- RM: Rookmelders
- TVM: Televisies en monitoren

1.2 EUROPESE REGELGEVING

Het Vlaamse beleid inzake AEEA wordt vooral gestuurd door Richtlijn 2012/19/EU betreffende AEEA. Deze werd gepubliceerd op 24 juli 2012 en vervangt Richtlijn 2002/96/EG. Gezien de bevoegdheidsverdeling in België is dit in eerste instantie een gewestelijke aangelegenheid. Voor Vlaanderen ging de geïmplementeerde regelgeving in voege op 1 juli 2014 (VLAREMA 4). In Brussel ging de omzetting in voege op 23 januari 2017, in Wallonië op 9 maart 2017.

De belangrijke aspecten van de nieuwe Richtlijn waren:

- Tot 2018 gold een inzameldoelstelling van 45 gewichts-% ten opzichte van wat gemiddeld de drie voorgaande jaren op de markt kwam. Vanaf 2019 geldt een inzameldoelstelling van 65%. Alternatief volstaat ook dat 85% van het beschikbare AEEA ingezameld wordt. Hiervoor werd door de EU in 2019 een berekeningstool voorgesteld die in een EU-werkgroep, waarvan Recupel deel uitmaakt, verder zal verfijnd worden.

- De vorige AEEA-Richtlijn 2002/96/EG legde enkel het beheersorganisme en haar contractanten een rapporteringsverplichting op. De verantwoordelijkheid voor het behalen van de doelstellingen, opgelegd aan de lidstaten/de gewesten, werd dus de facto aan de beheersorganismen opgelegd. De nieuwe Richtlijn 2012/96/EU legt een rapporteringsverplichting op aan elke producent, beheersorganisme, distributeur, inzamelaar, verwerker, hergebruikcentrum en uitvoerder van (A)EEA. Dit wil zeggen dat het behalen van de doelstellingen een collectieve verantwoordelijkheid geworden is van elke betrokken actor. Vlaanderen heeft bij de omzetting van de Richtlijn hieraan voldaan, de andere gewesten hebben de verantwoordelijkheid voor het behalen van de doelstellingen enkel bij het beheersorganisme Recupel gelegd. Het is echter belangrijk te benadrukken dat er geen afgifteplicht aan Recupel geldt. Recupel kan zich logischerwijze dus enkel verantwoordelijk stellen voor het AEEA dat haar aangeboden wordt. Uiteraard moet Recupel zich wel maximaal inzetten om de inzameling via haar eigen netwerk te verhogen.
- De hergebruikcriteria bepalen wanneer een toestel nog in aanmerking komt voor hergebruik. Deze werden geïntroduceerd in de nieuwe Richtlijn en omgezet in een Ministerieel Besluit. Hierin wordt tevens bepaald hoe een houder van gebruikt EEA kan aantonen dat zijn apparaten nog in aanmerking komen voor export als tweedehands en dus geen afval zijn.
- De 1 voor 0 aanvaardingsplicht voor klein AEEA voor eindverkopers met winkelloppervlak >400m², bepaalt dat deze winkels klein AEEA gratis moeten aanvaarden, ook al koopt de consument op dat moment geen nieuw apparaat.
- De opname van fotovoltaïsche zonnepanelen in de scope. Hiervoor werd een apart beheersorganisme PV Cycle opgericht, waarover apart gerapporteerd wordt.
- Volgens de oude Richtlijn gold de aanvaardingsplicht enkel voor de apparaten die in één van de tien categorieën konden ingedeeld worden. Sinds 15 augustus 2018 vallen alle elektrische en elektronische apparaten onder de aanvaardingsplicht (=open scope). De tien oude categorieën gelden niet langer en werden vervangen door een indeling in zes categorieën.

1.3 HISTORIEK

De eerste milieubeleidsvereenkomst (MBO) Afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA) is gestart op 10 juni 2001 voor een periode van 5 jaar. Een collectief systeem werd operationeel onder het beheer van de vzw Recupel. Vlaanderen liep hiermee voor op de Europese regelgeving.

In de loop der jaren werd de scope van het collectieve systeem uitgebreid met de o.a. tuingereedschap, verlichtingsapparatuur, medische hulpmiddelen, gasontladingslampen, meet- en regelapparatuur en sport- en ontspanningsapparatuur. Sinds 13 augustus 2005 is de aanvaardingsplicht ook van toepassing op professionele apparaten.

Door de nieuwe richtlijn geldt de aanvaardingsplicht sinds 15 augustus 2018 voor alle elektrische en elektronische apparaten.

1.4 BELANGRIJKSTE ONTWIKKELINGEN IN 2018 EN 2019

BeWeee

De nieuwe Richtlijn 2012/19/EU bepaalt dat de lidstaten niet enkel dienen te rapporteren over de AEEA die door de producenten wordt ingezameld, maar ook over de AEEA die via andere kanalen ingezameld en verwerkt worden. Dit maakte van de inzamel- en verwerkingsdoelstellingen een collectieve verantwoordelijkheid van de producenten en operatoren die los van Recupel werken. Door deze richtlijn kreeg, naast Recupel nu ook elke andere producent, distributeur, inzamelaar, verwerker, hergebruikcentrum en kennisgever van AEEA de verplichting jaarlijks te rapporteren.

Hiervoor werd in 2014 de webtool BeWeee in gebruik genomen. Deze tool werd gefinancierd door Recupel, maar oorspronkelijk beheerd door de OVAM. Omdat de gerapporteerde cijfers nationale gegevens zijn, werd in 2018 besloten dat het beheer van deze tool beter overgenomen werd door een apart organisme. Hiervoor werd begin 2019 de vzw BeWeee opgericht. Naast Recupel, die de financiering op zich nam, zetelen ook andere vertegenwoordigers van de rapporteringsplichtigen in de raad van bestuur. Recupel heeft geen toegang tot de individuele gegevens die gerapporteerd worden in BeWeee (=black box systeem).

Ministerieel Besluit ISO17020

Als er cijfers gerapporteerd worden aan Recupel of in BeWeee, dan geldt de verplichting deze cijfers te laten certificeren door een keuringsinstelling geaccrediteerd volgens ISO17020. Deze certificering gaat gepaard met een audit die nagaat of het bedrijf het AEEA correct inzamelt, verwerkt en registreert.

Bedrijven die een overeenkomst afsloten met Recupel, worden in opdracht van en op kosten van Recupel geaudit. De overige bedrijven dienen deze certificering zelf te laten uitvoeren. Er kwam kritiek van deze bedrijven omdat het voor hen niet duidelijk was wat precies bij zo'n certificering aan bod kwam.

Op 11 oktober 2018 werd een MB gepubliceerd, met daarin duidelijke checklijsten voor de keuringsinstellingen. De producenten met een individueel plan, distributeurs, inzamelaars, verwerkers, hergebruikcentra en kennisgevers (=uitvoerders) hebben nu duidelijkheid.

De verplichting tot aparte audit vervalt indien het bedrijf op een andere wijze kan aantonen conform de wetgeving te werken en te rapporteren. Bijvoorbeeld door conform te zijn met de strengste Europese normen (WEEELABEX/CENELEC).

Contracten met operatoren

Op 1 juli 2018 gingen nieuwe contracten in voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk AEEA binnen het Recupel systeem. Deze contracten gelden tot 31 juni 2021.

1.5

INTERGEWESTELIJKE AFSTEMMING

In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest liep de MBO tot 9 maart 2017. Op 15 oktober 2018 werd een nieuwe MBO gepubliceerd, deze heeft een looptijd van 5 jaar.

Bij de omzetting van de Richtlijn stapte het Waals gewest af van de bestaande MBO-procedures. Het Waalse kabinet gaf de voorkeur aan een systeem met licenties. Kandidaat beheersorganismen moesten zich hierbij houden aan een door het gewest opgesteld lastenboek. De producenten en invoerders waren niet akkoord met deze basisprincipes en trachtten verschillende zaken aan te vechten bij de Raad van State en het Grondwettelijk Hof. Het lastenboek is er ook nooit gekomen. Bij het aantreden van het huidige Waalse kabinet (2019) werd besloten om toch een MBO met Recupel af te sluiten met een looptijd gedurende twee jaar. In deze periode zou het Waalse Gewest trachten haar uiteindelijke koers te bepalen. De onderhandelingen voor deze MBO zijn lopende.

De nieuwe AEEA-Richtlijn legde iedereen die met (A)EEA omgaat een collectieve verantwoordelijkheid op om de doelstellingen te behalen. In tegenstelling tot Vlaanderen, verschoven de overige gewesten de verantwoordelijkheid voor het behalen van deze doelstellingen expliciet door aan Recupel. Deze verschillende vertrekvisie bemoeilijkt de intergewestelijke samenwerking om de opgelegde doelstellingen te behalen.

Positief is wel dat de overige gewesten hun inzamelaars en verwerkers van AEEA sinds 2019 ook aanzetten tot rapporteren in BeWeee. In 2018 werd in BeWeee, bovenop de cijfers gerapporteerd door Recupel, een extra ingezameld gewicht gerapporteerd van 6 662 ton (cijfers voor 2017). In 2019 steeg dit tot 20 835 ton (cijfers voor 2018).

1.6 TOEKOMSTIGE VERANDERINGEN

Eind mei 2021 loopt de huidige MBO af. Op basis van een evaluatie van de huidige MBO zal de OVAM starten met de onderhandelingen over een nieuwe aanvaardingsplichtconvenant die het beleid voor de komende jaren vastlegt.

2 De rapportage

2.1 PREVENTIE EN SENSIBILISERING

Algemeen verschoof het focuspunt van de sensibiliseringscampagnes zich van “waar correct afdanken” naar “waarom is het zo belangrijk om correct af te danken”. Zo focuste de “Vermiste koelkasten” campagne zich op het belang van een legale verwerking ervan en de grote milieuschade bij een verkeerde of illegale bestemming.

Andere specifieke acties waren:

- De “Gebruik je hoofd”-campagne, die de consument blijvend sensibiliseerde over het uitgebreide inzamelnetwerk met inzamelboxen (zie hoofdstuk “Inzameling”).
- De introductie van een live-chat op de website Recupel.be wat leidde tot een hogere klantentevredenheid.
- In samenwerking met IDLab (IMEC) werd een project opgezet rond artificiële intelligentie. Bedoeling is dat afgedankte toestellen in de toekomst automatisch herkend worden, waaraan dan de nodige info kan gekoppeld van type toestel en levensduur. Deze informatie kan ingezet worden door de producenten om zelf om te werken aan een betere repareerbaarheid en recycleerbaarheid. Sommige type toestellen kunnen op vraag van de producent, terug aan de fabrikant bezorgd worden voor herstel, wisselstukken of hoogwaardigere recyclage.
- Recupel zette haar schouders onder de International E-waste day 2018 en lanceerde dat jaar ook een interactief spel voor het Middelbare onderwijs: “Grondstoffenjacht”.
- Recupel ging ook een samenwerking aan met Tracimat, dat tracht een betere selectieve sloop van gebouwen te bekomen.
- In 2019 werd de Smartloop-tool gelanceerd. Bedoeling is het voor KMO’s makkelijker te maken een geschikte afzet te vinden voor hun AEEA. Na een eenvoudige registratie volstaat een korte beschrijving (eventueel met een aantal foto’s) van de af te danken apparaten te posten, waarop alle correct geregistreerde inzamelaars een aanbod kunnen doen.
- Om de inzamelcijfers te verhogen voerde Recupel in het najaar van 2019 50 sensibiliserende bezoeken uit bij erkende Recupel Recyclers.
- Recupel verleende haar volle medewerking aan het door de OVAM georganiseerde World Resources Forum dat doorging van 24 tot 26 februari 2019. Met de “Recupel E-loop challenge” werd een driedaags bootcamp georganiseerd. Studenten uit de hele wereld werden aangezet slimme oplossingen te zoeken voor design voor hergebruik, inzameling en een betere inzet van recyclaten.

2.2 OP DE MARKT GEBRACHTE AEEA

Tabel 1 geeft een overzicht van het aantal op de markt gebrachte EEA in Vlaanderen (bron: jaarrapporten Recupel). Zowel het aantal stuks als het totale gewicht blijven een duidelijk stijgende trend vertonen.

	2017		2018		2019	
	Ton	Aantal toestellen	Ton	Aantal toestellen	Ton	Aantal toestellen
Huishoudelijk EEA	132 449	69 322 218	138 337	79 989 759	146 912	94 893 574
Professioneel EEA	25 342	4 084 736	25 505	4 878 491	25 342	5 490 374

Tabel 1: Op de markt gebracht EEA in Vlaanderen.

2.3 INZAMELING

Resultaten huishoudelijk AEEA voor Recupel

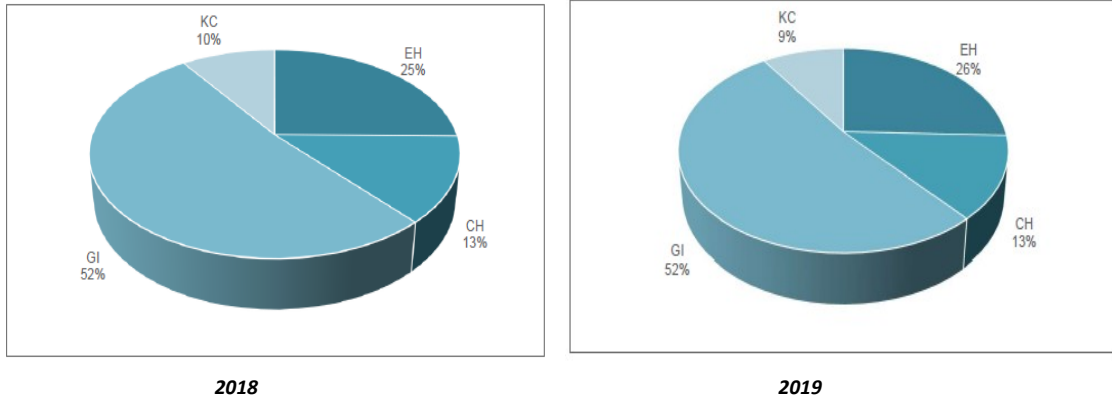
In 2018 werd verder gewerkt aan de optimalisering van het inzamelnetwerk. Normaal zijn enkel winkels met een verkoopoppervlak voor elektronica >400m² verplicht zeer klein AEEA gratis te aanvaarden zonder aankoopverplichting. Hiervoor werden door Recupel (en BeBat) speciale inzamelboxen ontworpen. Naast de boxen voor klein elektro werden ook boxen voorzien voor spaarlampen en buislampen.

Het systeem van de blauwe inzameldozen werd echter veel breder geïmplementeerd dan bij de winkeliers die hiertoe verplicht zijn. Supermarkten als Carrefour en doe het zelf zaken zoals Brico deden vanaf het begin mee. Belangrijke spelers als Aldi, AVEVE en Albert Heijn besloten in 2018 ook de samenwerking aan te gaan met Recupel. Qua sensibilisering werd tegelijk sterk gefocust op het beter bekend maken van het inzamelnetwerk voor klein AEEA en de correcte afdanking van lampen.

In 2018 werd door Recupel 70 365 ton huishoudelijk AEEA ingezameld in het Vlaamse Gewest. In 2019 was dit 73 649 ton. Dit is een stijging ten opzichte van de voorgaande jaren. De vorige jaren steeg het aantal stuks ook steeds, maar daalde het totaal ingezameld gewicht. Het gemiddeld gewicht van de toestellen daalt steeds, maar de oorzaak lag vooral bij de vervanging van steeds meer CRT-schermen door flatscreens. De laatste jaren blijft het gemiddelde gewicht van de apparaten lichtjes dalen, maar door steeds meer stuks in te zamelen, blijft het totale ingezamelde gewicht nu jaarlijks stijgen. In 2018 werd 50.9% huishoudelijke AEEA ingezameld tegenover de toestellen die op de markt werden gebracht datzelfde jaar, in 2019 50.1%. Het inzamelpercentage in het Vlaamse Gewest blijft hoger dan in de andere gewesten. De Europese doelstelling van de AEEA-Richtlijn (45% voor 2018) wordt voor huishoudelijk afval gehaald. De doelstelling van 65% vanaf 2019 niet. Het blijft belangrijk te benadrukken dat deze doelstelling geldt voor de som van wat Recupel inzamelt en wat de andere inzamelaars en verwerkers rapporteren.

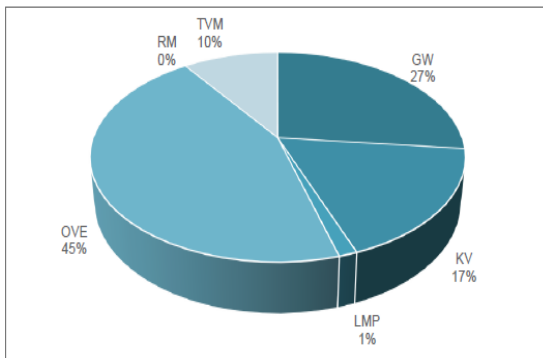
Grafiek 1 geeft een overzicht van de verdeling van de ingezamelde hoeveelheden huishoudelijke AEEA per inzamelkanaal (in gewichtspercentage) voor 2018 en 2019. De inzameling via de gemeenten en intercommunales (GI) blijft met 52% het belangrijkste inzamelkanaal, gevolgd door de distributie (EH) met 25%. De kringloopcentra (KC) en de erkende Recupel Recyclers (CH) zijn goed voor 10% en 13%. De inzameling via de eindhandelaars blijft stijgen, omdat er bijkomende recyclagepunten werden voorzien bij de eindhandelaars. In eerste instantie zijn deze inzamelboxen bedoeld voor grote elektrozaak (verkoopoppervlak >400m²) die klein AEEA verplicht gratis moeten aanvaarden (1 op 0). De verdeling gebeurde echter veel ruimer, bijvoorbeeld ook voedingsketens en doe-het-zelf-zaken werden mee betrokken. Het “before the counter” inzamelnetwerk groeide zo uit

tot 3231 recyclepunten. De inzamelboxen zijn er niet enkel voor klein elektro, maar ook voor batterijen (BEBAT) en (buis)lampen.

Grafiek 1: Verdeling inzamelfracties per inzamelkanaal (gewichtsperscentage). KC=Kringloopcentra, EH=Eindhandelaars, CH=Charteristen (nu erkende Recupel Recyclers), GI=Gemeentelijke inzameling (recyclageparken)

Grafiek 2 geeft een overzicht van de verdeling per inzamel fractie in gewichtsperscentage voor 2018 en 2019 (de resultaten zijn identiek). De fracties OVE en GW vertegenwoordigen het grootste aandeel.

Grafiek 2: Verdeling per fractie (gewichtsperscentage) voor 2018 en 2019 (de resultaten zijn identiek)

Tabel 2 geeft een beeld van de verdeling van de inzamel fracties in ton per inzamelkanaal voor 2018 en 2019. OVE-fracties worden het meest ingezameld via de containerparken en de kringloopsector, hoewel de inzamelboxen bij de eindhandelaars ook een stijging van de inzameling van OVE teweeg brachten. We zien wel dat de apparaten in de fractie OVE steeds lichter worden. De GW-fracties worden het meest ingezameld via de distributie (eindverkoopers). De blijvende daling van de fractie TVM is verwacht en een gevolg van een lager gemiddeld gewicht: beeldbuischermen zijn meer en meer vervangen door flat screens.

2018							
Hoeveelheden in Ton	KV	GW	LMP	TVM	OVE	RM	Totaal
Containerparken	5 382	4 802	478	4 790	20 985	2.8	36 440
Distributie	4 262	10 195	421	682	2 178	4.7	17 742
Kringloopsector	876	1 497	4	720	3 772	0	6 869
Erkende recyclers	1 827	2 280	47	687	4 473	0.5	9 315
Totaal	12 348	18 774	949	6 878	31 407	8.0	70 365
Aandeel	17%	27%	1%	10%	45%	0%	100%

2019							
Hoeveelheden in Ton	KV	GW	LMP	TVM	OVE	RM	Totaal
Containerparken	5 542	5 220	467	4 815	22 099	0.03	38 147
Distributie	4 427	10 913	484	625	2 361	3.4	18 814
Kringloopsector	836	1 383	6	657	4 148	0.03	7 440
Erkende recyclers	1 906	2 497	28	862	4 363	2.9	9 960
Totaal	12 712	20 013	986	6 959	32 971	8.5	73 649
Aandeel	17%	27%	1%	10%	45%	0%	100%

Tabel 2: Verdeling inzamel fracties per inzamelkanaal in Vlaanderen (ton).

Resultaten professionele AEEA Recupel

Tabel 3 geeft een overzicht van de inzameling van professionele AEEA in 2017, 2018 en 2019 door de Recupel Erkende Recyclers (vroeger "Charteristen" genoemd). Er werd 3750 ton professionele AEEA ingezameld in het Vlaamse Gewest in 2018 en 3282 ton in 2019. Uitgedrukt ten opzichte van de op de markt gebrachte toestellen geeft dit een inzamelpercentage van 14.7% in 2018 en 14.0% in 2019. Het inzamelpercentage is geen exacte maatstaf omdat de toestellen normaal gezien niet in het jaar dat ze verkocht worden afgedankt worden, maar jaren later. In de praktijk blijkt ook dat professionele AEEA door de ontdoener zelf nog dikwijls wordt verkocht of gedoneerd voor hergebruik.

Er wordt ingezameld bij eindverkopers en bij eindgebruikers die professionele AEEA vaak invoeren voor eigen gebruik. Dit zijn hoofdzakelijk bedrijven, distributeurs, labo's, ziekenhuizen en privé praktijken. De inzameling van professioneel AEEA is afhankelijk van het afdankingsgedrag van de bedrijven, dat jaarlijks sterk kan fluctueren.

Hoeveelheden in Ton	Europese productcategorieën	2017	2018	2019
1a	Groot witgoed	119.9	88.9	141.8
1b	Koel- en vriesapparaten	350.1	83.8	125.4
2	Kleine apparaten	91.1	132.1	222.7
3a	ICT-apparaten (excl. beeldbuishoudend)	2 504.9	2 730.8	1 952.5
3b	ICT-apparaten (beeldbuishoudend)	6.2	49.1	28.1
4a	Audio-videoapparaten (excl. beeldbuishoudend)	0.023	2.4	0.68
4b	Audio-videoapparaten (beeldbuishoudend)	0	0	0
5	Verlichtingsapparatuur	53.3	53.0	69.3
5a	Gasontladinglampen	0	1.6	1.0
6	Elektrisch en elektronisch gereedschap	62.4	80.9	128
7	Speelgoed, app. sport en ontspanning	0	0	0
8	Medische hulpmiddelen	137.8	235.0	201.4
9	Meet- en controle-instrumenten	49.1	51.9	21.4
10a	Automaten - zonder koeling/verwarming	257.4	260.8	241.6
10b	Automaten - met koeling/verwarming	3.1	2.8	177.1
Totaal ingezameld		3 635.5	3 750.9	3 282.9

Tabel 3: Totaal ingezamelde professionele AEEA in Vlaanderen (ton).

Het zal het nodig blijven om sensibiliseringsacties te voorzien naar bedrijfsmatige ontdoeners om de inzamelpercentages van professionele apparaten te laten toenemen. Professionele AEEA heeft dikwijls nog een positieve waarde en wordt daardoor vaak niet via de klassieke Recupel-kanalen ingezameld. De ontdoener zoekt dan naar alternatieve kanalen waar hij zelf de positieve waarde kan valoriseren.

In 2019 lanceerde Recupel de app “Smartloop”, bedoeld om KMO’s makkelijker in contact te brengen met geregistreerde inzamelaars van AEEA. Momenteel is het effect op de inzamelcijfers echter nog niet duidelijk meetbaar.

Totale inzameling voor België (Recupel+BeWeee)

De cijfers die aan Europa worden gerapporteerd zijn totaalcijfers voor de lidstaat. Deze totalen omvatten de cijfers gerapporteerd in BeWeee. Naast Recupel rapporteren ook de producenten met individueel plan en PV Cycle wat zij op de markt brachten, inzamelden en verwerkten. De inzamelaars en verwerkers die geen overeenkomst met een beheersorganisme afsloten, rapporteren ook in BeWeee. Het gaat om zowel huishoudelijk als professioneel (A)EEA. Deze cijfers geven dus de totale geregistreerde hoeveelheid ingezameld in België. Het is ten aanzien van dit cijfer dat de Europese inzameldoelstelling geldt.

De Europese inzameldoelstelling van 45% voor 2018 werd behaald. Voor 2018 werd in BeWeee, bovenop de cijfers gerapporteerd door Recupel, een extra ingezameld gewicht gerapporteerd van 20 835 ton. Dit was een sterke stijging in vergelijking met 2017, toen 6 266 ton werd gerapporteerd. Deze stijging gebeurde mede dank zij het feit dat de overige gewesten de rapporteringsplicht implementeerden voor hun inzamelaars en verwerkers. Dit brengt ons op een inzamelcijfer van 49,4%. Dit is hoger dan het EU-gemiddelde van 42% en in lijn met de resultaten in onze buurlanden.

De cijfers voor 2019 blijven in stijgende lijn (definitieve cijfers BeWeee zijn nog niet beschikbaar). Dit volstaat echter nog niet voor België om de Europese inzameldoelstelling van 65% in 2019 te behalen. Het resultaat voor 2019 is momenteel 51,2%. De stijging van het inzamelpercentage wordt ook tegengewerkt omdat het aantal op de markt geplaatste apparaten (vooral zonnepanelen) blijft stijgen.

Het EU-gemiddelde en de cijfers van de andere landen voor 2019 zijn nog niet gekend aangezien deze pas in juni 2021 worden gerapporteerd aan Europa. We kunnen er wel van uitgaan dat het merendeel van de landen de 65% doelstelling niet zal halen. Uiteraard worden de acties rond sensibilisering en handhaving onverminderd voortgezet, om het aantal correcte rapporteringen te verhogen en illegale verwerking/export tegen te gaan. Op beide vlakken is zeker nog winst te boeken. BeWeee zit nog in een opstartfase (zeker in de andere gewesten), wat maakt dat er ongetwijfeld nog actoren zijn AEEA correct beheren maar nog niet rapporteren in BeWeee. Anderzijds wordt nog teveel AEEA op niet correcte wijze afgedankt (bv. bij gemengd restafval of schroot) en illegaal uitgevoerd.

2.4 HERGEBRUIK

Resultaten huishoudelijk AEEA

Tabel 4 geeft een overzicht weer van het hergebruik van AEEA in de periode 2017-2019. Naast het hergebruik gerapporteerd door de kringloopcentra, zijn er ook privé hergebruikcentra en producenten/invoerders die aan Recupel rapporteren inzake hergebruik.

Wanneer men de huishoudelijke toestellen die werden hergebruikt vergelijkt met de totale hoeveelheid op de markt gebrachte toestellen, blijkt dat er in 2018 2.6% en in 2019 2.3% wordt hergebruikt via de Kringwinkels. Deze hoeveelheid is min of meer stabiel en is afhankelijk van de

kwaliteit van de toestellen en de vraag. In de Europese richtlijn en VLAREMA werden geen doelstellingen voor hergebruik van toestellen opgenomen. Brussel en Wallonië legden een doelstelling van 2% vast in hun wetgeving. De hoeveelheid apparaten die rechtstreeks door bedrijven of particulieren als tweedehands verkocht worden is niet in dit cijfer vevat. Tweedehands toestellen zijn geen afval en de ontdoeners hebben geen rapporteringsplicht.

	2017		2018		2019	
	Ton	Aantal	Ton	Aantal	Ton	Aantal
Hergebruik via Komosie	3 095.6	2 767 788	3 013.8	1 070 412	2 920.6	905 360
Hergebruik via privé bedrijven	637.8	NB	1 198.3	NB	973.1	NB
Totaal hergebruik	3 733.4	NB	4 212.1	NB	3 893.7	NB

Tabel 4: Resultaten inzameling in Vlaanderen (OVAM).

Tabel 5 geeft een overzicht van de verdeling hergebruikte toestellen per inzamel fractie in gewichtspercentage voor 2018 en 2019. Tabel 6 geeft een overzicht van de verdeling per inzamel fractie in aantal hergebruikte toestellen, uitgedrukt in percentage.

	2018 (%)	2019 (%)
Koelvries	9	10
Groot Wit	26	17
Lampen	0	0
Rookmelders	0	0
Televisies en Monitoren	2	1
Overige	63	72

Tabel 5: Verdeling per fractie (gewichtsperscentage)

	2018 (%)	2019 (%)
Koelvries	1	1
Groot Wit	5	1
Lampen	0	0
Rookmelders	0	0
Televisies en Monitoren	1	0
Overige	93	98

Tabel 6: Verdeling per fractie (in percentage van aantal stuks).

Uit tabellen 5 en 6 blijkt dat er vooral 'Overige apparaten' (OVE) worden hergebruikt. Het hergebruik spitst zich vooral toe op de grotere toestellen binnen deze OVE-fractie zoals bijvoorbeeld microgolfovens, stofzuigers, e.d. Uitgedrukt in gewicht is ook het hergebruik van KV en GW relevant.

Resultaten professionele AEEA

Er zijn geen gegevens bekend over het hergebruik van professionele apparaten. Dit komt veelal doordat deze toestellen door de grote positieve waarde meer worden hersteld en ze worden ook meer doorverkocht als tweedehands of zelfs gedoneerd.

Resultaten huishoudelijk AEEA

Tabellen 7 en 8 geven een overzicht van de verwerkingsresultaten per inzamel fractie voor huishoudelijk AEEA in 2018 en 2019. Alle doelstellingen voor nuttige toepassing, hergebruik en recyclage uit VLAREMA en de Europese Richtlijn worden behaald, behalve voor hergebruik/recyclage van kunststoffen uit gasontladingslampen. Er wordt er in het VLAREMA ook geen aparte doelstelling opgegeven voor nuttige toepassing van gasontladingslampen. Het gaat over de voetjes van spaarlampen, die vaak uit kunststof vervaardigd zijn. De OVAM heeft er bij Recupel op aangedrongen vanaf 2012 ook te rapporteren over deze kunststoffractie. Zoals blijkt uit de tabel wordt de kunststoffractie volledig afgevoerd voor energetische valorisatie, omdat er een te grote mix is aan kunststoffen en het daardoor niet mogelijk is om deze te recyclen. Hierdoor kan er technisch niet voldaan worden aan 50% hergebruik en recyclage voor kunststoffen uit gasontladingslampen. Maar aan de globale doelstelling voor kunststoffen wordt wel voldaan.

Verwerkingsresultaten per fractie		Totaal		Ferro	Non-ferro	Kunststoffen	
		HG&RE	NT	HG&RE	HG&RE	HG&RE	NT
Groot witgoed	Doelstelling	80%	85%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	82.3%	94.2%	100.0%	100.0%	79.5%	90.7%
Koel- en vriesapparaten	Doelstelling	80%	85%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	85.0%	98.5%	100.0%	100.0%	56.3%	99.5%
Televisies en monitoren	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	83,2%	94.2%	99.6%	99.7%	72.9%	89.9%
Overige apparaten	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	74.6%	90.0%	99.9%	99.9%	70.4%	90.1%
Gasontladingslampen	Doelstelling	80%	nvt	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	92.1%	96.0%	100,0%	98,7%	0%	100%

- HG&RE: hergebruik & recyclage
- NT: nuttige toepassing

Tabel 7: verwerkingsresultaten per inzamel fractie (gewicht%) in 2018.

Verwerkingsresultaten per fractie		Totaal		Ferro	Non-ferro	Kunststoffen	
		HG&RE	NT	HG&RE	HG&RE	HG&RE	NT
Groot witgoed	Doelstelling	80%	85%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	81.9%	90.3%	100,0%	100,0%	85.0%	93.9%
Koel- en vriesapparaten	Doelstelling	80%	85%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	84.8%	99.6%	100,0%	100,0%	80.0%	95.0%
Televisies en monitoren	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	70.7%	80.5%	100.0%	100.0%	76,9%	95.5%
Overige apparaten	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	76.1%	89.2%	99,9%	99,9%	78.4%	90.3%
Gasontladingslampen	Doelstelling	80%	nvt	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	91.8%	95,6%	100,0%	98,8%	0%	100%

- HG&RE: hergebruik & recyclage
- NT: nuttige toepassing

Tabel 8: verwerkingsresultaten per inzamel fractie (gewicht%) in 2019.

De fractie RM (rookmelders) is niet opgenomen in de tabellen aangezien de ingezamelde rookmelders, na uitsortering en eventuele demontage van schadelijke componenten, samen met de OVE-fractie worden verwerkt. Alle in België ingezamelde rookmelders worden gesorteerd in optische

rookmelders, 241 Am- en 226 Ra-rookmelders. In totaal werden in 2018 63 851 stuks (= 5105 kg) en in 2019 68 161 stuks (= 7857 kg) afgevoerd. Deze resultaten blijven in licht stijgende lijn met de voorgaande jaren.

Resultaten professionele AEEA

Tabellen 9 en 10 geven een overzicht van de verwerkingsresultaten per inzamel fractie voor professioneel AEEA in 2018 en 2019, in gewichtspercentage.

Uit de tabellen blijkt dat voor verschillende fracties aanzienlijke globale recyclagepercentages bereikt worden. Voor een aantal andere fracties werden echter minder goede resultaten geboekt. Het is belangrijk te vermelden dat, aangezien er binnen het Recupel-systeem slechts 1490 ton in 2018 en 1466 ton in 2019 professionele AEEA werd verwerkt (een relatief beperkte hoeveelheid), de foutenmarge op de cijfers groter is dan bij de huishoudelijke toestellen. Voor sommige categorieën professionele AEEA zijn er onvoldoende gegevens beschikbaar.

		Totaal		Ferro	Non-ferro	Kunststoffen	
		HG&RE	NT	HG&RE	HG&RE	HG&RE	NT
Groot witgoed	Doelstelling	80%	85%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	93.5%	99.7	100.0%	100.0%	76.7%	99.7%
Koel- en vriesapparaten	Doelstelling	80%	85%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	90.4%	99.1%	100.0%	100.0%	50.2%	96.7%
Kleine apparaten	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	73.6%	97.8%	100.0%	100.0%	89.2%	97.9%
ICT-apparaten (excl. Beeldbuishoudend)	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	85.3%	99.5%	100.0%	100.0%	67.4%	99.8%
ICT-apparaten (beeldbuishoudend)	Doelstelling	70%	80%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	78.0%	99.0%	97.3%	99.3%	79.2%	99.10%
Audio-videoapparaten (ex. beeldbuishoudend)	Doelstelling	70%	80%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	73.4%	99.2%	100,0%	100,0%	99.9%	100.0%
Audio-videoapparaten (beeldbuishoudend)	Doelstelling						
	Resultaat						
Verlichtingsapparatuur	Doelstelling	70%	nvt	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	74.5%	98.7%	100,0%	100,%	98.3%	100.0%
Elektrisch en elektronisch gereedschap	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	72.0%	99.0%	100,0%	100,0%	73.7%	99.9
Medische hulpmiddelen	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	78,6%	91,8%	99,8%	99,8%	64,2%	87,4%
Meet-en controle-instrumenten	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	80.5%	98.4%	100,0%	100,0%	92.1%	99.7%
Automaten zonder koeling/verwarming	Doelstelling	80%	85%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	87.8%	94.5%	100,0%	100,0%	78.2%	100.0%
Automaten met koeling/verwarming	Doelstelling	80%	85%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	90.4%	99.1%	100.0%	100.0%	50.2%	96,7%

- HG&RE: hergebruik & recyclage
- NT: nuttige toepassing

Tabel 9: Verwerkingsresultaten per inzamel fractie (gewichtsperscentage) in 2018.

		Totaal		Ferro	Non-ferro	Kunststoffen	
		HG&RE	NT	HG&RE	HG&RE	HG&RE	NT
Groot witgoed	Doelstelling	80%	85%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	90.8	96.9%	100.0%	100.0%	60.4%	100.0%
Koel- en vriesapparaten	Doelstelling	80%	85%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	89.7%	99.2%	100.0%	100.0%	34.7%	97.4%
Kleine apparaten	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	83.5%	92.0%	100.0%	100.0%	77.2%	99.5%
ICT-apparaten (excl. Beeldbuishoudend)	Doelstelling	70%	80%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	89.8%	95.5%	99.9%	99.1%	77.3%	99.1%
ICT-apparaten (beeldbuishoudend)	Doelstelling	70%	80%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	78.7%	98.9%	97.3%	99.3%	79.3%	99.1%
Audio-videoapparaten (ex. beeldbuishoudend)	Doelstelling	70%	80%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	81.1%	94.3%	100.0%	100.0%	63.9%	98.3%
Audio-videoapparaten (beeldbuishoudend)	Doelstelling						
	Resultaat						
Verlichtingsapparatuur	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	92.1%	94.4%	100.0%	100.0%	99.9%	100.0%
Elektrisch en elektronisch gereedschap	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	81.5%	92.1%	100.0%	100.0%	84.1%	99.6%
Medische hulpmiddelen	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	84.2%	93.5%	100.0%	100.0%	71.1%	98.8%
Meet-en controle-instrumenten	Doelstelling	70%	75%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	84.7%	91.5%	100.0%	100.0%	87.7%	99.7%
Automaten zonder koeling/verwarming	Doelstelling	80%	85%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	79.6%	90.0%	100.0%	100.0%	97.3%	100.0%
Automaten met koeling/verwarming	Doelstelling	80%	85%	95%	95%	50%	80%
	Resultaat	87.1%	99.0%	100.0%	100.0%	34.7%	97.4%

- HG&RE: hergebruik & recyclage
- NT: nuttige toepassing

Tabel 10: Verwerkingsresultaten per inzamel fractie (gewichtsperscentage) in 2019.

Voor professionele apparaten is Recupel afhankelijk van de rapportering van de verwerkers via het charter (nu “erkende recyclers”). Recupel heeft minder impact op deze verwerkers in vergelijking met verwerkers van de huishoudelijke stroom, die via een gunning contractueel werden gebonden. De erkende recyclers zijn, in tegenstelling tot de contractuele verwerkers van huishoudelijke toestellen, niet verplicht te werken overeenkomstig de WEEELABEX/CENELEC-normen. Deze garanderen een gelijk speelveld in het voldoen aan de verplichtingen van de AEEA-Richtlijn en een gelijkvormige rapportering. In 2014 voerde Vlaanderen, net zoals bvb. Frankrijk en Nederland, de wettelijke verplichting in voor alle verwerkers van AEEA om te voldoen aan deze normering. Aangezien de overige gewesten weigerden hierin te volgen, was het niet mogelijk om deze verplichting te implementeren en werd ze opnieuw geschrapt uit VLAREMA.

Recupel kan daarom niet bepalen wat de reden is, indien een doelstellingen niet wordt behaald. Alle verwerkers zijn in elk geval vergund voor de activiteiten die ze uitoefenen en moeten werken volgens de best beschikbare technieken. In principe zou Recupel de contracten met deze verwerkers kunnen verbreken en ze niet langer een rapporteringsvergoeding geven. Recupel voerde in 2019 uitgebreid onderzoek naar de oorzaak van de lage rapportagegraad van een aantal erkende Recupel Recyclers, de resultaten zijn echter nog niet beschikbaar.

Uit de gerapporteerde cijfers voor 2019 blijkt dat de doelstelling 50% hergebruik en recyclage voor kunststoffen niet gehaald wordt voor de professionele apparaten met koeling. Het gaat in totaal om een verwerkte hoeveelheid van 297 ton. De foutenmarge op dit kleine gewicht is echter te groot om conclusies uit te trekken. Ter vergelijking: in 2019 werd 12 359 ton huishoudelijke koelvriestoestellen verwerkt waarbij de doelstellingen wel gehaald werden.

2.6 FINANCIËN

De jaarrekening van het boekjaar 2019 (zie tabel 11) werd afgesloten met een balanstotaal van € 163.001.328. Uit de actiefzijde blijkt dat de middelen vooral worden aangehouden onder de vorm van liquide middelen en geldbeleggingen. Aan de passiefzijde zien we de voorzieningen stelselmatig afnemen. Door het gerealiseerd verlies is er ten opzichte van 2017 een daling van het eigen vermogen met € 8.632.394. Het balanstotaal en vooral het eigen vermogen vormen nog steeds een méér dan voldoende financiële buffer om de werking van Recupel te garanderen.

		2017	2018	2019
BALANS	Vorderingen < 1 jaar	9.621.454	6.872.821	7.267.159
	Liquide middelen en geldbeleggingen	184.183.850	172.204.392	155.734.169
	Totaal activa	193.805.395	179.077.213	163.001.328
	Eigen vermogen	121.802.072	119.912.176	113.169.678
	Voorzieningen	71.222.726	58.278.287	46.250.473
	Vreemd vermogen	780.596	886.751	3.381.176
	Totaal passiva	193.805.385	179.077.213	163.001.328
	RESULTATENREKENING			
	Bedrijfsopbrengsten	20.634.512	20.029.493	21.813.179
	Operationele kosten	24.048.643	23.899.335	28.123.979
	Werkingskosten	10.922.665	8.746.638	9.605.871
	Waardevermindering op vorderingen	9.346	9.069	53.153
	Voorzieningen	-13.375.053	-12.944.439	-12.027.814
	Andere bedrijfskosten	207.565	2.463.239	2.444.152
	Totaal bedrijfskosten	21.813.165	22.173.842	28.199.342
	Financieel resultaat	165.941	254.453	243.666
	Winst/verlies	-1.012.711	-1.889.897	-6.742.497

Tabel 11: Overzicht van de financiële situatie van Recupel voor de periode 2017-2019

Uit de resultatenrekening blijkt dat Recupel in 2018 en 2019 opnieuw verlies boekt. De variatie van het verlies zit vooral aan de kostenzijde. De bedrijfsopbrengsten blijven min of meer in dezelfde grootteorde. Door de lage rentevoeten en de dalende financiële reserves wordt het financieel resultaat de laatste jaren minder relevant.

De kosten kennen een grotere variatie. Stijgende inzameling, bijkomende inzamelpunten, schommelende materiaal prijzen en nieuwe inzamelprojecten (bv. Smartloop, Vermiste koelkasten, gsm's en lampen) verklaren het verloop van de operationele kosten. De werkingskosten van Recupel omvatten o.a. personeelskosten, communicatiekosten, administratiekosten en IT. Dit is een eerder stabiele kostenpost, met uitzondering van specifieke tijdelijke projecten. De andere bedrijfskosten kennen wel een opmerkelijke stijging ten opzichte van 2017. Dit omdat het Waalse Gewest in 2018

een nieuwe heffing heeft opgelegd aan Recupel ten bedrage van 0,63 €/inwoner (totaal € 2.283.357). Deze heffing is een reactie op de vernietiging van de vorige vermogensheffing door het Grondwettelijk Hof. Niettegenstaande Recupel deze nieuwe heffing opnieuw heeft aangevochten, wordt ze wel betaald. Er is hierover nog geen uitspraak geveld door de juridische instanties.

Net als de voorbije jaren vormen de voorzieningen een negatieve kost (opbrengst). De reeds opgebouwde voorzieningen worden sinds 2010 teruggenomen. Dit gebeurt volgens het vooraf vastgelegd tijdsplan. De terugname van de provisies gaat uiteraard gepaard met een overeenkomstige daling van de omvang van de post voorzieningen op de passiva van de balans. Op hun piek in 2009 bedroeg de totale omvang € 171 miljoen. Bij de sectoren Recupel SDA, Recupel ICT, MelaRec zijn de provisies eind 2019 volledig afgebouwd. Bij de Recupel AV en Recupel ET&G is de afbouw nagenoeg volledig gerealiseerd. Enkel BW-Rec en LightRec hebben nog aanzienlijke provisies op de balans. De vertraagde afbouw wordt verklaard door de lange levensduur van de apparaten waarvoor BW-Rec verantwoordelijk is (koelkasten, wasmachines...). Bij LightRec zit de verklaring in het feit dat naast de afbouw ook nog nieuwe provisies worden aangelegd voor de verwachte discontinuïteit in de markt als gevolg van de omschakeling van klassieke lampen en spaarlampen naar LED. De afbouw van de voorzieningen vertekent de werkelijke kosten die eerder de grootteorde van € 35-40 miljoen bedragen. De lopende inkomsten zijn dus ruim onvoldoende om de lopende kosten te betalen.

De nietigverklaring door het Grondwettelijk Hof van de Vlaamse en Waalse vermogensbelasting in 2016 had een belangrijke impact de financiële stromen. In die context was het financieel plan opgesteld bij aanvang van de MBO niet meer relevant. Een geactualiseerde versie werd in 2018 voorgelegd. Dit plan voorziet in een afbouw met € 94 miljoen in de periode 2018-2022. Dit omvat een daling van de provisies met € 53 miljoen en een daling van het eigen vermogen met € 41 miljoen. Met een daling van € 25 miljoen aan provisies en € 8,6 miljoen aan eigen vermogen in de periode 2018-2019 zit dit plan op schema. Naarmate de provisies sterker afgebouwd zijn, versnelt immers de afbouw van het eigen vermogen. Hierbij moet benadrukt worden dat de specifieke situatie in de verschillende Recupel-sectoren sterk verschilt. Sommige sectoren hebben nog grote provisies en/of reserves in verhouding tot hun kosten, andere niet. Niettegenstaande Recupel als geheel nog over relatief grote financiële middelen beschikt, zijn verhogingen van de milieubijdrages in specifieke sectoren bijgevolg te verwachten in de komende jaren.

3 Handhaving

3.1 DOELSTELLINGEN

Sinds oktober 2001 voert de OVAM controles uit op de aanvaardingsplicht afgedankte elektrische en elektronische apparaten. Deze controles vallen voor een groot stuk samen met controles op de aanvaardingsplicht afgedankte batterijen. Veel gecontroleerde bedrijven handelen zowel in (A)EEA als in (afgedankte) batterijen. Er worden zowel opwaartse als neerwaartse controles uitgevoerd.

De bedoeling van de opwaartse controles is, in de eerste plaats, om na te gaan of invoerders, producenten of eindverkopers die rechtstreeks EEA, batterijen of apparaten met batterijen invoeren en/of op de Vlaamse markt brengen, aangesloten zijn bij Recupel of Bebat. Of, indien zij niet aangesloten zijn bij een beheersorganisme, dan wel beschikken over een goedgekeurd individueel afvalpreventie en -beheersplan. Bedrijven die niet voldoen aan de aanvaardingsplicht kunnen een financieel voordeel bekomen (bijvoorbeeld een milieubijdrage aanrekenen aan klanten, maar zelf geen milieubijdrage doorstorten aan Recupel of Bebat. Of een lagere verkoopprijs van hun producten hanteren dan de concurrentie, door geen milieubijdrage aan te rekenen) en komen ook hun

administratieve verplichtingen niet na. Dit leidt tot concurrentievervalsing en het opsporen van die “freeriders” is dan ook nodig om dit te voorkomen.

Neerwaartse controles zijn controles op afvoer, opslag en verwerking van AEEA en batterijen.

3.2 STROOMOPVOLGERS

Eind 2019 werd het team Terreincontrole van de OVAM uitgebreid met een stroomopvolger AEEA. De stroomopvolger heeft als taak het beter in kaart brengen van de materiaalketen van (A)EEA. Dit omvat zowel wat op de markt wordt gebracht als wat wordt ingezameld en verwerkt. De klemtoon ligt bij het identificeren en verminderen van freeriders en illegale verwerkingskanalen. Dit vanuit de overtuiging dat de inzet van meer mensen op het terrein noodzakelijk is om bedrijven actief in de keten te sensibiliseren, informeren, motiveren en begeleiden om het op de markt brengen en inzamelen en verwerken maximaal conform de vigerende wetgeving te laten verlopen. De stroomopvolger werkt in dienst van de OVAM en wordt gefinancierd door Recupel.

3.3 RESULTATEN

Opwaartse controles

In de periode 2018-2019 werden er in totaal 154 opwaartse controles uitgevoerd, waarvan 82 in 2018 en 72 in 2019.

De meeste controles betreffen tips van Recupel en/of Bebat over bedrijven die mogelijks moeten aansluiten als invoerder. Het grootste deel van deze controles zijn op afstand uitgevoerd. Onder meer buitenlandse internetshops werden aangeschreven. Buitenlandse internetshops die rechtstreeks verkopen aan particulieren dienen aan te sluiten bij Recupel en/of Bebat of hiervoor een vertegenwoordiger aan te duiden. Deze controles werden als prioritair aangegeven door de sector omdat internetverkoop steeds belangrijker wordt en niet aangesloten bedrijven de markt verstoren.

Neerwaartse controles

In de periode 2018-2019 werden er in totaal 81 neerwaartse controles uitgevoerd (38 in 2017 en 43 in 2018). Tegenover de jaren voordien kregen deze controles opnieuw meer prioriteit.

Bij de controles werden vooral schroothandelaars bezocht om de illegale opslag en verwerking van AEEA na te gaan. In 60 % van de gevallen werden er overtredingen vastgesteld. Het gaat dan onder meer over de verwerking van AEEA tussen het gewone schroot, foutieve opslag, onvoldoende registratie en rapportering.

Er zijn grote verschillen naargelang de gecontroleerde schroothandelaars. Sommige bedrijven proberen de aanwezigheid van AEEA in het schroot zo veel mogelijk te vermijden en sorteren het er zo veel mogelijk uit. Bij andere is er weinig toezicht op het aangeleverde schroot en zit er relatief veel AEEA tussen het opgeslagen schroot. Hierbij bestaat het gevaar dat het AEEA dan verwerkt wordt als schroot en geen specifieke verwerking en depollutie ondergaat of hierover niet gerapporteerd wordt.

4 **Conclusies**

2018 en 2019 werden gekenmerkt door een verdere stijging van de door Recupel ingezamelde hoeveelheid huishoudelijke AEEA. De daling in gemiddeld gewicht van nieuwe elektronische apparaten is een algemene trend, maar vooral het stilaan verdwijnen van de oude

beeldbuischermen in het voordeel van flatscreens weegt door. Desondanks blijft het ingezamelde gewicht jaarlijks stijgen.

De cijfers voor professionele AEEA via het systeem van “erkende recyclers” van Recupel blijven laag, ondanks verdere bekendmaking en promotie bij zowel bedrijfsmatige ontdoeners, als geregistreerde inzamelaars en vergunde verwerkers van AEEA.

De inzameldoelstelling van 45% werd behaald voor 2018 maar de inzameldoelstelling van 65% voor 2019 niet. Ook niet als we de totale inzameling beschouwen, dus inclusief wat gerapporteerd werd in BeWeee door andere actoren dan Recupel. De acties rond sensibilisering en handhaving moeten dus onverminderd voortgezet worden om enerzijds het aantal correcte rapporteringen te verhogen (inzamelaars en verwerkers identificeren die nog niet rapporteren aan BeWeee) en anderzijds illegale verwerking/export tegen te gaan (o.a. afdanking AEEA bij restafval, schroot, illegale export). Met meer dan 10 kg ingezameld AEEA per inwoner blijven we wel bij de Europese koplopers behoren. Ook in onze buurlanden wordt de 65% doelstelling niet gehaald.

De recyclagedoelstellingen worden behaald voor huishoudelijk AEEA. Voor gasontladingslampen is 50% recyclage van de geringe kunststoffractie echter technisch niet haalbaar. De globale doelstellingen voor kunststoffen worden wel behaald. Bij het professioneel AEEA worden de recyclagedoelstellingen gehaald, uitgezonderd hergebruik en recyclage van kunststoffen afkomstig van koelvriestoestellen in 2019. De verwerkte hoeveelheden hiervan zijn echter zeer beperkt.

Op basis van de uitgevoerde controles kan besloten worden dat zowel opwaartse als neerwaartse controles nodig blijven. Een relatief hoog percentage van de gecontroleerde bedrijven is niet volledig in regel. Dit is uiteraard ook gekoppeld aan het feit dat wordt ingezet op gerichte controles.

De afbouw van de financiële reserves door Recupel liep verder door in 2018 en 2019. De inkomsten zijn al jaren ruimschoots onvoldoende om de kosten te dekken. Vooral de voorzieningen namen sterk af. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de specifieke situatie in de verschillende Recupel-sectoren sterk verschilt. Sommige sectoren hebben nog grote provisies en/of reserves, andere niet. Niettegenstaande Recupel als geheel nog over relatief grote financiële middelen beschikt, zijn verhogingen van de milieubijdrages in specifieke sectoren bijgevolg niet uit te sluiten.